

Małopolskie Obserwatorium
Rozwoju Regionalnego

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Polityki Regionalnej
ul. Wielicka 72B, 30-552 Kraków

Egzemplarz bezpłatny

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020

Unia Europejska
Europejskie Fundusze
Strukturalne i Inwestycyjne

www.obserwatorium.malopolska.pl

Badanie losów absolwentów szkół zawodowych 2015 – podsumowanie głównych wyników

Kraków 2016 WWW.OBSERWATORIUM.MALOPOLSKA.PL

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020.

Autor opracowania: Marcin Węgrzyn

Wydawca: Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego

Departament Polityki Regionalnej

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

ul. Wielicka 72B, 30-552 Kraków

tel. (+48) 12 29 90 900, fax (+48) 12 29 926

Opracowanie w wersji elektronicznej dostępne na stronie www.obserwatorium.malopolska.pl

Egzemplarz bezpłatny. Przy publikowaniu danych z publikacji prosimy o podawanie źródła.

WWW.OBSERWATORIUM.MALOPOLSKA.PL

I. WPROWADZENIE

„Badanie losów absolwentów szkół zawodowych” to badanie cykliczne realizowane rokrocznie od 2011 roku. Zakłada badanie absolwentów szkół zawodowych po roku od ukończenia szkoły. Prowadzone jest we współpracy ze szkołami zawodowymi i zasięgiem obejmuje wszystkie placówki na terenie Małopolski. Cel badania to zebranie informacji, o tym co młodzież robiła po roku od skończenia nauki w technikach, zasadniczych szkołach zawodowych i szkołach policealnych: czy nadal uczyła się, czy pracowała, jeśli pracuje to jak długo poszukiwała pracy, w jaki sposób szukała pracy i które metody najczęściej przyniosły sukces. Zebrane informacje pozwalają na monitoring wskaźników rynkowo-edukacyjnego sukcesu młodzieży na poziomie regionu, powiatów oraz poszczególnych szkół. WWW.OBSERWATORIUM.MALOPOLSKA.PL

CO ROBIĄ ABSOLWENCI PO ROKU OD UKOŃCZENIA SZKOŁY?

Badanie losów absolwentów szkół zawodowych 20151 roku objęło 4 968 uczniów, którzy ukończyli edukację w 2014 roku. Większość badanych absolwentów pracowała (łącznie 71%), przy czym 45% z nich pracowało, a kolejne 26% łączyło pracę z edukacją. Jeśli młodzież zdecydowała się na kontynuację nauki, to najczęściej łącząc ją z pracą (ci, którzy tylko się uczyli stanowili 17%). Udział osób bez jakiegokolwiek zajęcia po roku od uzyskania świadectwa ukończenia szkoły wynosił 12%, przy czym osoby niepracujące stanowiły 8%, a bierne zawodowo 4%. Łączna informacja o osobach niepracujących i nieuczących się (NEETs z ang. *Not in Education, Employment, or Training* kategoria osób poza edukacją, zatrudnieniem oraz nieuczestnicząca w szkoleniach) stanowi dobry punkt odniesienia do porównań zarówno w czasie (tutaj w kolejnych rocznikach absolwentów 2011-2014), jak również pomiędzy jednostkami (powiatami, poszczególnymi szkołami, czy nawet klasami), gdyż wskazuje na niepożądany status wyrażony jedną dającą się łatwo porównać wartością. Niezależnie od powyższego należy pamiętać, że szkoły zawodowe kształcą zarówno dla rynku pracy (podjęcie zatrudnienia) jak i dla systemu edukacyjnego (kontynuacja nauki), dlatego wyróżnianie któregoś ze wskaźników, jako miar powodzenia edukacyjnego byłaby nieuzasadnione.

1 W badaniu w 2015 roku wzięli udział absolwenci, którzy ukończyli szkołę rok wcześniej (2014) następujących typów szkół: technikum (3696), zasadnicza szkoła zawodowa (909) oraz szkoła policealne (363). WWW.OBSERWATORIUM.MALOPOLSKA.PL

NEETs

Udział w grupie osób zaklasyfikowanych jako NEETs częstszy był wśród absolwentów zasadniczych szkół zawodowych (16%) oraz szkół policealnych (13%). W obydwu grupach o sytuacji rozstrzygnęły osoby bezrobotne (ich udział był większy niż średnio tj. 8%).

Porównanie sytuacji absolwentów z lat 2011-2014 w ujęciu typu szkoły² pokazuje, która grupa najmocniej wpłynęła na poprawę wskaźników w całej grupie. Znaczący spadek udziału NEETs w analizowanych latach dokonał się głównie za sprawą absolwentów techników oraz szkół zasadniczych zawodowych (o 2 p.p.). Udział osób biernych zawodowo nie zmienia się w czasie.

Z punktu widzenia przestrzennego najlepsza sytuacja w 2015 roku utrzymywała się wśród absolwentów w powiatach proszowickim (tylko 5% stanowili NEETs), suskim (7%), wielickim (7%) oraz Krakowie (7%). Powiaty o najgorszej sytuacji absolwentów to gorlicki (21%), dąbrowski (21%), tarnowski (21%) oraz nowosądecki (18%) i nowotarski (17%). Generalnie lepsza sytuacja utrzymywała się w powiatach ościennych Krakowa oraz w Małopolsce Zachodniej, podczas gdy zdecydowanie gorsza w powiatach w części południowo-wschodniej regionu. O takim rozlokowaniu cech wśród młodzieży może decydować bliskość dużych ośrodków miejskich (Krakowa oraz miast Śląska), które stanowią centra zatrudnienia i edukacji, a ich bliskość geograficzna może bezpośrednio decydować o dostępności pracy i nauki dla młodzieży. Udział absolwentów, którzy nie uczyli się i nie pracowali w analizowanym okresie (2012-2015) zmniejszył się o 7 p.p. Największa poprawa miała miejsce w grupie powiatów będących liderami tego zestawienia, czyli proszowickim, suskim i wielickim.

PRACA

W ostatniej turze badania, aż 71% absolwentów po roku od ukończenia szkoły pracowało, przy czym dla 45% praca była wyłączną aktywnością, podczas gdy dla 26% absolwentów praca wiązała się z kontynuacją edukacji. Grupa osób pracujących oraz tych, którzy łączyli pracę z nauką różniły się pod względem wyodrębnionych na potrzeby badania cech:

- pleć:** wyłączne podejmowanie pracy było znacznie bardziej popularne wśród mężczyzn (48%), podczas gdy łączenie nauki z pracą w równym stopniu dotyczyło zarówno kobiet jak i mężczyzn (kolejno: 28% i 26%);
- zawód:** udział osób zajmujących się tylko pracą był znacznie wyższy wśród zawodów mechaniczno-mechatronicznych (53%), rolno-przetwórczych (51%), budowlanych (51%) oraz społeczno-medycznych (51%), podczas gdy łączenie pracy z nauką częściej pojawiało się w grupie osób, które kształciły się w zawodach z branż administracyjno-biurowej (33%) oraz informatyczno-elektronicznej (33%);
- typ szkoły:** pracę z nauką najczęściej łączyli absolwenci techników (28%), podczas gdy absolwenci zasadniczych szkół zawodowych (52%) oraz szkół policealnych (53%) koncentrowali się tylko na działalności zarobkowej.

WWW.OBSERWATORIUM.MALOPOLSKA.PL

W monitorowanym okresie zauważalna jest tendencja zwiększania się grupy osób pracujących. Najlepsza sytuacja utrzymuje się w powiatach rolniczych: proszowickim i miechowskim (ze względu na klasyfikowanie pracy pomocniczej na roli jako zatrudnienia) oraz ościennych Krakowa. Najgorsze wskaźniki zatrudnienia utrzymują się w powiatach gorlickim, olkuskim, nowosądeckim oraz w Nowym Sączu. Najwyższy udział osób łączących pracę z nauką utrzymuje się w Krakowie oraz w powiatach wielickim, bocheńskim, oświęcimskim, co decyduje o ponadprzeciętnych wartościach wskaźników zatrudnienia ogółem.

Ze względu na znaczący wzrost udziału pracujących warto zobaczyć, które warunki wykonywania pracy zmieniły się najbardziej. Z monitorowanych wskaźników najbardziej poprawiły się:

- udział osób deklarujących, że wykonywana praca ma charakter stały (nie sezonowy) – wzrost o 7 p.p.;
- udział osób deklarujących zatrudnienie bez umowy (kosztem zatrudnienia w oparciu o umowę o pracę na czas określonych) – spadek o 4 p.p.;
- udział wskazań „nie znalazłem pracy w swoim zawodzie” w grupie osób wykonujących pracę niezgodną z wyuczonym zawodem – spadek o 13 p.p.

WWW.OBSERWATORIUM.MALOPOLSKA.PL

Najwyższy udział kontynuujących kształcenie utrzymywał się w Krakowie oraz w powiatach wielickim, tatrzańskim i olkuskim. Generalnie najlepiej kształtują się wskaźniki w otoczeniu Krakowa oraz w Małopolsce Zachodniej i w części południowej województwa.

WWW.OBSERWATORIUM.MALOPOLSKA.PL

DORADZTWO ZAWODOWE

Co roku w „Badaniu losów absolwentów szkół zawodowych” jest poruszane szczegółowo jedno wybrane zagadnienie. W 2015 roku było nim doradztwo zawodowe. *Przez doradztwo edukacyjno-zawodowe rozumie się wsparcie oferowane przez powołane do tego osoby i instytucje klientom, w szczególności uczniom, ich rodzicom, osobom bezrobotnym lub poszukującym pracy, a także osobom planującym podjęcie nauki, w celu wyboru kierunku kształcenia bądź szkolenia, zawodu lub zatrudnienia, dostosowanego do ich potrzeb i możliwości oraz realiów rynku pracy*

Młodzież poproszono o wskazanie, czy w trakcie nauki w szkole mieli możliwość uczestniczyć w zajęciach mających na celu pomoc w „zaplanowaniu i pomyślnej realizacji kariery edukacyjno-zawodowej”. 55% uczestników badania odpowiedziało na pytanie twierdząco. Udział w zajęciach z doradztwa zawodowego jest zróżnicowany. Stosunkowo często w zajęciach uczestniczą uczniowie zasadniczej szkoły zawodowej (54%) oraz technikum (56%), natomiast szkoły policealnej rzadko (28%). Niskie uczestnictwo w szkołach policealnych wynika m.in. z faktu, że w tych szkołach zajęcia są skoncentrowane głównie na nauce przedmiotów zawodowych. Ze względu na dominację szkół policealnych w zawodach branży społeczno-medycznej wskaźnik w tej grupie również jest niski. Kobiety nieznacznie częściej uczestniczą w tego rodzaju zajęciach.

Najwyższe uczestnictwo w doradztwie zawodowym cechuje młodzież z powiatu krakowskiego (84%), natomiast najniższe młodzież z Krakowa (45%). Przeszło połowa powiatów miała wskaźnik uczestnictwa zbliżony do średniej wojewódzkiej dla technikum i zasadniczej szkoły zawodowej łącznie (58%). Z analiz wynika, że udział w doradztwie zawodowym nie przekłada się wprost na sytuację po ukończeniu szkoły. Wśród absolwentów szkół zasadniczych zawodowych udział uczestników zajęć doradztwa zawodowego był najwyższy wśród biernych (65%) oraz bezrobotnych (57%), dla technikum: biernych (63%) i pracujących (61%), a dla szkół policealnych: uczących się (41%)
WWW.OBSERWATORIUM.MALOPOLSKA.PL

i biernych (40%). Stąd rozkład uczestnictwa w doradztwie zawodowym w ujęciu powiatowym nie pokrywa się z prezentowanymi danymi dotyczącymi statusów absolwentów po roku od ukończenia szkoły zawodowej. Z porównania tego wyłania się obraz rozchodzenia płaszczyzn doradztwa zawodowego organizowanego przez szkołę oraz radzenia sobie absolwentów po roku od ukończenia szkoły. Sytuacja absolwentów najbardziej zależy od sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Zajęcia z doradztwa zawodowego mogą być prowadzone przez różne osoby. Po 2010 roku świadczenie usług dotychczas zarezerwowanych głównie dla doradców zawodowych została rozszerzona na większą grupę. Zajęcia z tego obszaru zostały rozciągnięte na nauczycieli oraz innych przedstawicieli szkoły (pedagog, dyrektor, wychowawca etc.) realizujących zadania doradcy zawodowego, a w niektórych przypadkach nawet rodziców i dzieci. Świadczenie tego rodzaju usług jest możliwe również przez osoby spoza środowiska szkolnego.

pedagog szkolny

wychowawca

szkolny doradca zawodowy

różni nauczyciele w ramach zajęć

doradca zawodowy spoza szkoły

technikum

zasadnicza zawodowa

szkoła policealna

5 Rozp. Ministra Edukacji Narodowej z 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

Trzecią najwyższą ocenę uzyskały wizyty zawodoznawcze w zakładach pracy (4,34), przy czym ta forma świadczenia doradztwa była stosunkowo rzadka (wskazało na nią tylko $\frac{1}{4}$ uczestników).

W przypadku wymienionych zajęć wysokie oceny cechowały absolwentów wszystkich typów szkół. Najniżej oceniono spotkania z przedstawicielami innych szkół i uczelni (3,83), zajęcia w Centrum Informacji Zawodowej (OHP) (3,88) oraz spotkania z pracownikiem urzędu pracy (3,89). Wymienione formy były rzadkie, a oceny mocno zróżnicowane; najwyższe w zasadniczej szkole zawodowej, przeciętne w szkole policealnej, a najniższe w technikum – ocena tych absolwentów, zdecydowała o najniższej ocenie tej formy zajęć. Z prezentowanych danych wynika, że najlepiej oceniane są zajęcia dające konkretną wiedzę i umiejętności, podczas gdy spotkania z przedstawicielami instytucji były oceniane najslabiej.

Absolwenci zostali poproszeni o wskazanie osoby, która prowadziła zajęcia z doradztwa zawodowego. Osoby, które ukończyły technikum najczęściej wskazywały na doradcę zawodowego spoza szkoły (43%), ci którzy skończyli szkołę policealną na szkolnego doradcę zawodowego (40%), a ci po szkole zasadniczej zawodowej na różnych nauczycieli w ramach zajęć (38%). W gronie osób prowadzących zajęcia z doradztwa znaleźli się również wychowawcy i pedagodzy szkolni. Ci ostatni w badaniu z 2012 roku, przeprowadzonym przez Kuratorium byli wskazani najczęściej jako prowadzący zajęcia z młodzieżą.

Pojawienie się doradców zawodowych spoza szkoły w gronie osób najczęściej prowadzących zajęcia z młodzieżą to wynik rozszerzającej się współpracy różnych środowisk ze szkołami m.in. w ramach projektów. Wśród instytucji świadczących doradztwo edukacyjno-zawodowe często współpracujących ze szkołami wymienić należy: powiatowe urzędy pracy (PUP), poradnie psychologiczno-pedagogiczne (PPP), Centra Informacji Zawodowej (w ramach OHP), Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej (w ramach WUP) oraz Akademickie Biura Karier (ABK). Każda z tych instytucji w ramach doradztwa edukacyjno-zawodowego jest przygotowana do świadczenia innego typu usług.

Absolwenci szkół zawodowych w oparciu o zdobytą wiedzę i umiejętności mogą zarówno wejść na rynek pracy jak również kontynuować naukę. Na procesy związane z tymi dwoma aktywnościami ukierunkowane jest doradztwo edukacyjno-zawodowe. W toku badania ustalono, czemu najczęściej poświęcone było spotkanie z doradcami. Najczęściej wymieniano zajęcia poświęcone dokumentom aplikacyjnych oraz przygotowujące do rozmowy o pracę. Wymienione aktywności w całości zorientowane są na przygotowanie do wejścia na rynek pracy. Z kolei wśród najczęściej wskazywanych form aktywności związanych z kontynuacją nauki były wymieniane informacje o zawodach, indywidualne porady nt. planowania kariery i dalszego kształcenia, badania predyspozycji zawodowych, udział w targach edukacyjnych oraz spotkania z przedstawicielami innych szkół i uczelni. Zajęcia ukierunkowane na rozpoczęcie pracy częściej oferowane były absolwentom szkół zasadniczych zawodowych, podczas gdy absolwenci technikum częściej uczestniczyli w zajęciach zorientowanych na kontynuowanie nauki.

WWW.OBSERWATORIUM.MALOPOLSKA.PL

